

Sygn. akt II UK 185/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z wniosku M.J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 lutego 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we [...].
z dnia 12 października 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że M.J. jest dłużnikiem składek na ubezpieczenia społeczne z racji prowadzenia działalności pozarolniczej w kwocie 30.049,83 zł, za okres od października 2012 r. do listopada 2014 r. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 2 marca 2016 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 12 października 2016 r. oddalił jego apelację.

W sprawie ustalono, że ubezpieczony od dnia 4 maja 2009 r. na terenie Polski prowadzi działalność gospodarczą. W dniu 23 kwietnia 2013 r. złożył wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego z uwagi na podjęcie zatrudnienia od dnia 1 stycznia 2013 r. na terenie Słowacji. Organ rentowy decyzją z dnia 11 marca 2014 r. potwierdził, że od dnia 1 stycznia 2013 r. ustawodawstwem właściwym jest ustawodawstwo polskie. Pismem z dnia 20 marca 2015 r. ZUS

zawiadomił ubezpieczonego o wszczęciu postępowania w przedmiocie określenia wysokości należnych składek.

Skargę kasacyjną złożył wnioskodawca, zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie:

- art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 8 ust. 6 pkt 1 w zw. z art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawca posiada zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, mimo nierozstrzygnięcia kwestii obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym;

- art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie co skutkowało nierozpoznanem istotny przez Sąd drugiej instancji i konsekwencji pominięcie wyjaśnienia czy wnioskodawca, mimo podlegania ustawodawstwu polskiemu podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nie dokonanie przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności poprzez pominięcie niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w postaci wszczęcie postępowania o podleganie przez wnioskodawcę obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, wypadkowym, co skutkowało uznaniem przez Sąd, iż decyzja z dnia 9 października 2015 r. stanowiła konsekwencję ustalenie polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku z zatrudnieniem skarżącego na terenie Słowacji na rzecz M. s.r.o. oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

W ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż ocena Sądu odwoławczego, że wnioskodawca posiada zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne opierała się na niczym nie potwierdzonym fakcie, że wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności w okresie od maja 2013 r. Skarżący zaznaczył, że decyzja z dnia 11 marca 2014 r. dotyczyła jedynie ustalenia ustawodawstwa właściwego. Z decyzji tej nie wynika natomiast, czy na wnioskodawcy ciąży obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia

działalności gospodarczej. Ubezpieczony zaznaczył też, że nie tylko prowadzi działalność gospodarczą ale także pozostaje w stosunku pracy z słowackim pracodawcą, a zatem zachodzi w jego sytuacji zbieg tytułów ubezpieczenia i w tej sytuacji organ zobligowany był do rozstrzygnięcia czy wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności. Dodał, że poczynienie przez organ zmian w prowadzonych rejestrach po zakończeniu sprawy o ustalenie ustawodawstwa właściwego skutkujących przypisaniu wnioskodawcy zadłużenia, bez wydania w tym zakresie decyzji (czy wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom) nie mogło stanowić dowodu na okoliczność istnienia zaległości po stronie wnioskodawcy. Wyłącznie zachowanie prawidłowego trybu poprzez przeprowadzenie odpowiednich postępowań w kolejności, to jest ustalenie właściwego ustawodawstwa, podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz określenie wysokości zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne daje gwarancję ochrony interesów ubezpieczonego. Niedopuszczalne jest pomijanie któregośkolwiek z etapów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zawiera argumentów uzasadniających przyjęcie jej do rozpoznania.

Na początku rozważań trzeba zaznaczyć, że wnioskodawca nie twierdzi, że w spornym okresie nie prowadził działalności gospodarczej, kwestionuje jedynie niewydanie przez organ rentowy decyzji potwierdzającej istnienie podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym. Dodać do tego wypada, że prowadzenie lub nieprowadzenie działalności gospodarczej zalicza się do okoliczności faktycznych, które nie mogą stanowić podstawy skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.). W sprawie nie ma wątpliwości, że w spornym okresie ubezpieczony miał zarejestrowaną działalność gospodarczą, której zawieszenie zgłosił dopiero w dniu 26 stycznia 2015 r. W tym stanie rzeczy, należy stwierdzić, że na etapie postępowania kasacyjnego niedopuszczalne jest głoszenie oczywistości skargi w oparciu o ustalenia faktyczne sprzeczne z tymi, które Sąd drugiej instancji uznał za miarodajne.

Pozostaje zatem rozważyć, czy powołane w skardze kasacyjnej przepisy prawa materialnego zostały przez Sąd Apelacyjny naruszone w sposób oczywisty. Problem w tym, że z wymienionych przez wnioskodawcę przepisów nie wynika uprzedni obowiązek wydania decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym. Przepis art. 83 ust. 1 ustawy systemowej określa kompetencje organu rentowego. Ma on prawo wydać decyzje w przedmiocie przebiegu ubezpieczenia (pkt 2), jak również wymiaru składek i ich poboru (pkt 3). Ustawodawca nie określił, że decyzja wydana na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy powinna zostać poprzedzona decyzją, o której mowa w art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy. Nie można przy tym pominąć, że rozstrzygnięcie dotyczące wymiaru składek zawiera jednocześnie przesądzenie, że ubezpieczony podlegał ubezpieczeniom społecznym. Oznacza to, że relacja zachodząca między wspomnianymi podstawami prawnymi oparta została na innej regule. Z uwagi na zasady ekonomiki postępowania organ rentowy przed wyborem rodzaju rozstrzygnięcia zobowiązany jest rozważyć okoliczności sprawy. W sytuacji, gdy sporna jest sama więź prawna stanowiąca tytuł ubezpieczenia powinien skorzystać z kompetencji określonej w art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej, jeśli wątpliwości dotyczą tylko obowiązku zapłaty składek, właściwe jest wydanie decyzji w oparciu o art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy. Nie jest zatem tak, że w każdym przypadku ustalenie ubezpieczenia społecznego powinno poprzedzać decyzję „wymiarową”. Oznacza to, że założenie wnioskodawcy okazało się chybione.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy miał podstawy aby nie przesądzać o tym, czy wnioskodawca w spornym okresie podlegał ubezpieczeniom społecznym z racji prowadzonej działalności gospodarczej. Wcześniej toczyło się postępowanie dotyczące ustalenia ustawodawstwa właściwego. Oczywiste jest, że byłoby one bezprzedmiotowe, jeśli wnioskodawca na terenie Polski nie prowadził działalności gospodarczej. W rezultacie, organ rentowy (a za nim Sąd Apelacyjny) miał prawo uznać, że kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej nie jest sporna. Skoro ubezpieczony podlega ustawodawstwu polskiemu, co zostało prawomocnie przesądzone, to brak było powodów do wydłużania postępowania przez wydawanie kolejnych decyzji, najpierw o podleganiu ubezpieczeniu, a później o zadłużeniu.

Powyższe rozważania wyjaśniają, że zgłoszone podstawy skargi kasacyjnej nie są oczywiście uzasadnione. Dlatego należało orzec jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.